

บทที่ 1

ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
THAILAND INFORMATION CENTER

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสังคม ดังนั้นการศึกษาจึงเปรียบประดุจกระจกเงาซึ่งจะสะท้อนให้เห็นสภาพและระดับความเจริญก้าวหน้าของสังคมหรือประเทศนั้น ๆ ประเทศที่มีระดับการศึกษาต่ำ แม้จะมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์มากเพียงใดก็ตาม รายได้ของประชากรจะตกต่ำไปด้วย เพราะขาดกำลังคนในการที่จะนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ฐานะความเป็นอยู่ก็จะดีไปไม่ได้ ตรงกันข้ามกับประเทศที่มีทรัพยากรไม่มาก แต่ถ้าประชากรมีระดับการศึกษาสูงก็จะสามารถช่วยนำรุ่งประเทศให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาไม่ได้ช่วยเพียงแต่ให้อ่านออกเขียนได้ มีความรู้ทางวิชาการเท่านั้น การศึกษายังช่วยอบรมฝึกฝนให้คนรู้จักชวนชวาทหาความรู้ประสบการณ์เป็นประโยชน์ มีสติปัญญา มีการตัดสินใจ มีสุขภาพทางกาย และทางจิตสมบูรณ์ ช่วยให้เป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

เมื่อพิจารณาความมุ่งหมายของการศึกษาของประเทศไทย ก็พอจะสรุปได้ว่า มีความมุ่งหมายให้ประชาชนได้รับการศึกษา เพื่อให้เป็นพลเมืองดี กล่าวคือ ให้มีความรู้ในวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล และตามความต้องการของประเทศ มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถ อุทิศสละ และรักในการประกอบอาชีพ มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ครอบครัว และต่อส่วนรวม มีระเบียบวินัยและศีลธรรมอันดีงาม มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เข้าในหลักสูตรระบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคมไทย และสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ จะเห็นได้ว่า ความมุ่งหมายนี้ สอดคล้องกับความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา ดังที่ Edward A. Krug¹

¹Edward A. Krug, The Secondary School Curriculum (New York: Harper and Brother, 1960), p. 300.

ได้กล่าวไว้ว่า "สังคมศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญที่สุด เพราะวัตถุประสงค์ของวิชานี้คือ การอบรมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี รู้จักคิด รู้จักทำงานเป็นหมู่ และรู้จักตัดสินใจได้ถูกต้อง"

เรามักจะได้พบได้ยินจากหน้าหนังสือพิมพ์ เอกสาร บทความ วิทยุกระจายเสียง เกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่นอันเป็นปัญหาของสังคมอยู่เสมอ ทั้งที่ได้มีหน่วยงานส่งเสริมสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน มีศูนย์เยาวชน เพื่อที่จะดูแลให้คำแนะนำแก้ไขความประพฤติของวัยรุ่นแล้วก็ตาม ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ผล ในทางตรงกันข้าม ปัญหาของวัยรุ่นดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นในพฤติกรรมค่านิยมร้าย เช่น ลักขโมย อาชญากร อันธพาล ยกพวกตีกัน ซากความนับถือผู้ใหญ่ ซากความนับถือในสิทธิมนุษยชนของกันและกัน จะเห็นได้ว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเรื้อรังซึ่งยากแก่การแก้ไข สมควรอย่างยิ่งที่นักการศึกษาทั้งหลายจะต้องหันมาเอาใจใส่ในปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง และการศึกษาโดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษาจะมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหานี้ ดังที่ Jonathan C. Mc. Lendon² กล่าวว่า "สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเตรียมนักเรียนสำหรับชีวิตในโลกอันสับสน หลกสูตรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาใด จึงมักวางความมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมไว้ด้วยเสมอ" และ Leonard S. Kenworthy³ ก็ได้เน้นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาว่า "สาขาของวิชาสังคมศึกษานั้นไม่มีขอบเขตสิ้นสุด มีความกว้างเท่ากับโลก และยาวเท่ากับประวัติศาสตร์ของมนุษย์" ด้วยเนื้อหาวิชาที่กว้างขวางและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับมนุษย์นี้เอง วิชาสังคมศึกษาจึงมุ่งพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อตนเอง และต่อประเทศชาติ

การฝึกอบรมเยาวชนให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมความเจริญแห่งตน ค่านิยม-สัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพ และความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง ซึ่งการจักการ

²Jonathan C. Mc. Lendon, Teaching the Social Studies: A Hand book (N.E.A.: Department of Classroom Teacher American Educational Research, 1960), p. 4.

³Leonard S. Kenworthy, Guide to Social Studies Teaching in Secondary School (Belmont: Wadsworth Publishing Co., 1962), p. 5.

เรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ต้องอาศัยการฝึกฝนโดยการลงมือกระทำอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานแต่แรกเริ่ม พร้อมทั้งมีทักษะและประสบการณ์ ตรงต่อการทำงาน เนื่องจากเป็นที่เข้าใจและเป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษาว่า การเรียนการสอนนั้นมิได้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะชั่วโมงสอนหรือภายในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่ได้ขยายกว้างไปถึงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนด้วย อิทธิพลของประสบการณ์ภายนอกห้องเรียนนั้นอาจทำให้คนผันแปรไปในทางที่ดีหรือทางเสื่อมก็ได้ โดยเฉพาะนักเรียนในวัยรุ่น จัดเป็นวัยที่น่าหวังไว้มาก ถ้ามีวิธีการใดที่จะสอนให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมกัน และมีการทำงานให้เกิดผลดี ก็จะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตอย่างยิ่ง ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเดียวย่อมไม่พอ ควรมีสิ่งช่วยเสริมสร้างการเรียนการสอนนั้น ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น กิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างการเรียนการสอนนั้นมีทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมนอกชั้นเรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมฝึกฝนและเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยมีครูเป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษา Gail M. Inlow⁴ ได้ย้ำถึงความรับผิดชอบของครูสังคมศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาว่า

ครูสังคมศึกษานั้น นอกจากจะมีความรับผิดชอบในค่านิยม วิชา การ การแนะแนวและการบริหารแล้ว ครูยังต้องมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจึงต้องมีความรู้ทางค่านิยม การบริหาร และมีความเข้าใจในพัฒนาการของวัยรุ่นเป็นอย่างดี ทั้งยังมีความสามารถในค่านิยม เป็นผู้นำ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จัดขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมิใช่แต่จะอาศัยความสามารถของครูเท่านั้น จะต้องอาศัยความรับผิดชอบจากทางโรงเรียน ความรับผิดชอบของนักเรียนตลอด

⁴Gail M. Inlow, Maturity in High School Teaching (New Jersey: Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1963), pp. 35-36.

จนความเป็นผู้นำของนักเรียนเช่นกัน ครูสังคมนศึกษาคควรมี
 ความรับผิดชอบที่จะส่งเสริมให้เด็กนักเรียนเกิดความสนใจและ
 ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทั้งในกลุ่มและกับกลุ่มอื่น ๆ
 มากขึ้น การสร้างความสัมพันธ์ในกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 ควรเป็นความร่วมมือของทุกฝ่าย การดำเนินงานด้านกิจ-
 กรรม จะไม่ประสบผลดีเท่าที่ควร หากครูเป็นผู้ดำเนินงาน
 เพียงฝ่ายเดียว เพราะผู้เรียนยอมไม่เกิดความภาคภูมิใจ
 ที่จะจัดกิจกรรมภายใต้การควบคุมของครูทั้งหมดได้ ผู้เรียน
 ต้องการคำแนะนำและคำปรึกษาอย่างจริงจัง มีการให้คำ
 ปรึกษาและให้กำลังใจโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระใน
 การดำเนินกิจกรรมเองมากขึ้น

ความมุ่งหมายของวิชาสังคมนศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็เพื่อที่จะให้นักเรียน
 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมน
 อันประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาสังคมนศาสตร์ ได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์ไทย วิชา
 ประวัติศาสตร์สากล วิชาภูมิศาสตร์ วิชาหน้าที่พลเมือง และวิชาศีลธรรม

ดังนั้น จะเห็นว่าความมุ่งหมายของวิชาสังคมนศึกษามีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความ
 มุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และความชำนาญกว้างขวางยิ่งขึ้นในวิชาที่เรียนตาม
 หลักสูตร และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสนใจวิชาที่เรียนมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมความสามารถพิเศษและความสนใจของนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. เพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. เพื่อให้นักเรียนค้นพบและทราบถึงความสามารถพิเศษ ความถนัดตามธรรมชาติ
 และความสนใจของเขา และให้มีโอกาสฝึกทักษะได้มากขึ้น
5. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามแบบพลเมืองดีในระบบอบประชา-
 ธิปไตย
6. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักความร่วมมือในการทำงานกับหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
8. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนให้ดีขึ้น

9. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

10. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกตนเองในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และให้นักเรียนมีโอกาสในการเข้าสังคมอย่างกว้างขวางแต่เหมาะสมกับบุคลิกภาพและความสามารถของตน

11. เพื่อให้โอกาสนักเรียนได้ประสบความสำเร็จในสิ่งหนึ่งสิ่งใด นอกเหนือไปจากการเรียนตามหลักสูตร และส่งเสริมสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

นักการศึกษาจึงได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มในการกระทำกิจกรรมตามหลักปรัชญาที่ว่า "Learning by doing" ในโรงเรียนต่าง ๆ ครูที่เข้าใจธรรมชาติของนักเรียน กิจกรรมในการเรียนและบูรณาการแห่งประสบการณ์ (Integration of Experience) ถือว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุดเป็นส่วนเสริมการเรียนการสอนตามประมวลการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น บรรคานักการศึกษาต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ควรจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรชนิดต่าง ๆ ขึ้นในโรงเรียน เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก เพราะความรู้ที่ได้จากกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะเสริมความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาเท่านั้น ยังช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การจัดตั้งสถานักเรียน ชุมนุมสังคมศึกษา จะทำให้นักเรียนเข้าใจวิถีทางแห่งประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น เพราะนักเรียนได้บริหารงานเอง โดยการเลือกตั้งผู้แทนนักเรียน การศึกษานอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีความรู้ในเรื่องภูมิประเทศ การคมนาคมและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่จะนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยส่งเสริมความฉลาด ความสามารถและให้ประสบการณ์ในสังคมแก่นักเรียน เพราะนักเรียนมีพื้นฐานแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ สังคม จิตใจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นฐานทางบ้านซึ่งมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทุกระดับ

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิชาสังคมศึกษากับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากคู่มือเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เป็นแนวทางคู่มือเนื้อหาวิชาสังคมศึกษานี้ได้แบ่ง

ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรออกเป็น 6 ประเภท คือ⁵

1. กิจกรรมเกี่ยวกับบริการสังคม เช่น ลูกเสือ อนุภาษาต สมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการกีฬา ได้แก่ การเล่นเกมส่ต่าง ๆ การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนและภายในโรงเรียน การฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

3. กิจกรรมเกี่ยวกับบทเรียน ได้แก่การค้นคว้าจากห้องสมุด การอภิปราย การแสดงละครจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

4. กิจกรรมเกี่ยวกับความรู้รอบตัว ได้แก่การศึกษาณอกสถานที่ ชมละคร ชมภาพยนตร์ ฟังปาฐกถา ใ้ว่าที่ การอภิปรายตามสถานันต่าง ๆ

5. กิจกรรมเกี่ยวกับการหาสิ่งที่น่าสนใจมาให้ดู ได้แก่การติดตามข่าวต่าง ๆ ทางวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ คุภาพสถานที่สำคัญ ภาพข่าวเหตุการณ์สำคัญ การสะสมพืช แร่ สัตว์ ขมิ้นทรศการ จัดป้ายนิเทศตามเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ

6. กิจกรรมเบ็ดเตล็ด ได้แก่การเลมสนมคติ เช่น ทำไปรษณียจำลอง การประกวดภาพเขียน แข่งขันตอบปัญหาชิงรางวัล การติดต่อกับเพื่อนต่างประเทศ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีคุณค่าทางด้านการศึกษาหลายประการ อาทิเช่น

1. ช่วยส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการให้กว้างขวางและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น การศึกษาณอกสถานที่ ทำให้นักเรียนได้พบเห็น ได้สังเกตด้วยตาของตนเอง เข้าใจสิ่งที่ตนเรียนมาจากหนังสือแบบเรียนได้ชัดเจนขึ้น นับเป็นประสบการณ์ตรง

2. ช่วยส่งเสริมและฝึกฝนให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสังคม นักเรียนจะได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน มีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการ แสดงละคร และกิจกรรมที่ต้องแสดงตัวอยู่เสมอ นักเรียนจะได้รับการฝึกหัดให้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสามารถแสดงออกได้ด้วยความมั่นใจในตนเอง

⁵หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา คู่มือนิเทศวิชาสังคมศึกษา (พระนคร,

3. ส่งเสริมและฝึกฝนให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย นักเรียนได้รวมกิจกรรมกับเพื่อน มีส่วนในการคิด การทำ เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตน และรู้จักทำตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

4. ช่วยปลูกฝังการทำงานเป็นหมู่คณะ อันจะช่วยส่งเสริมความสามัคคีในโรงเรียนให้ดีขึ้น การที่นักเรียนได้ทำงานของส่วนรวม เช่น ทำหนังสือพิมพ์โรงเรียน นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทำงานอย่างใกล้ชิด อันจะนำไปสู่ความสามัคคีของหมู่คณะในที่สุด

5. ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในโรงเรียนของตนยิ่งขึ้น การที่นักเรียนมีการแข่งขันกีฬา ประกวดสิ่งต่าง ๆ ตอบปัญหา จะมีการเอาใจช่วยเพื่อน ๆ รวมโรงเรียนของตน ไม่ว่าการแข่งขันจะแพ้หรือชนะ นักเรียนก็จะรักและภูมิใจโรงเรียนของตน

6. ช่วยส่งเสริมความสามารถเฉพาะตัว หรือความถนัดของแต่ละบุคคล นักเรียนมีความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวแตกต่างกัน และสิ่งนี้ครูจะสังเกตเห็นได้ยาก บางครั้งตัวเด็กเองก็ยังไม่ทราบว่าตนมีความสามารถพิเศษอะไร จนกว่าครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกมาด้วยตนเอง การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนชอบเป็นการสำรวจความถนัด ซึ่งครูสามารถส่งเสริมได้ต่อไป

7. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น งานด้านศิลปะ การจัดนิทรรศการ จัดป้ายนิเทศ การวาดภาพเกี่ยวกับสังคมศึกษา และการประดิษฐ์สิ่งประดิษฐ์

8. ช่วยส่งเสริมให้เป็นคนมีเหตุผล การอภิปราย การโต้วาที ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจค้นคว้าและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้นักเรียนเป็นคนรอบคอบ คิดถึงเหตุผลถึงผลก่อนที่จะทำและเชื่อถือสิ่งใด

9. เป็นการใช้เวลาว่างส่วนเหลือของนักเรียน และปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักทำงานอดิเรก และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การจัดให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้อการควบคุมและแนะนำของครู จะทำให้นักเรียนไม่นำเอาเวลาว่างไปทำสิ่งที่เป็นโทษหรือประพฤตินอกกฎ และสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและโรงเรียน

10. เพื่อความเพลิดเพลินและสนุกสนานสำหรับเด็ก เป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียด กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะทำให้นักเรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศจากการเรียนในบทเรียน เปลี่ยนอิริยาบถ ทำให้เกิดความตื่นตัว เพลิดเพลิน เช่น การศึกษานอกสถานที่ และทำให้เกิดนิสัยรักการสะสม

11. เป็นการฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักอดทน จากการทำให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมประเภทพลศึกษา จะฝึกให้นักเรียนรู้แพ้รู้ชนะ อันเป็นนิสัยที่จะติดตัวต่อไปภายหน้า

ทั้งนี้กล่าวแล้วว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่กว้างขวาง ครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ทั้งหมด ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและความสามารถในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการสอนวิชานี้จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมให้มาก ทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง นอกเหนือจากฟังคำอธิบายของครูในห้องเรียนแล้ว ครูควรแนะนำให้นักเรียนติดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศโดยการฟังวิทยุ ฟังปาฐกถา ใ้ข่าวที่ ที่สถานีต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ในอันที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด คือการสนทนาซักถามเรื่องราวที่ตนสนใจจากผู้ทรงคุณวุฒิ ให้นักเรียนเล่าข่าวต่าง ๆ ที่อ่านพบหรือที่ติดตามมาจากวิทยุ โทรทัศน์ ให้เพื่อน ๆ ในห้องได้รับฟัง และจะได้เป็นหัวข้อในการอภิปรายร่วมกัน

3. กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน ได้แก่การค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด จากสำนักแถลงข่าว และสถานทูตประเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบบทเรียน รวมทั้งการอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ เพื่อติดตามเหตุการณ์ของประเทศและของโลก

4. กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน เช่น การบันทึก รายงานการค้นคว้าการเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ เขียนเรียงความต่าง ๆ เข้าประกวด

5. กิจกรรมเกี่ยวกับการสาธิต เช่น การสาธิตมารยาท การแต่งกาย การจัดแบบจำลองของโครงการต่าง ๆ จะให้นักเรียนจัด หรือเชิญวิทยากรหรือครูจัดเองก็ได้

6. กิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมมารยาทและการฝึกหัดนิสัย ได้แก่การฝึกแสดงความคิดเห็น การพูดจา

7. กิจกรรมเกี่ยวกับการสำรวจค้นคว้า เช่น การศึกษานอกสถานที่ การสัมภาษณ์เรื่องราวต่าง ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิ การสำรวจชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน

8. กิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นสมมุติ ได้แก่ การแสดงละครตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ สมมุติปัญหาแล้วช่วยกันแก้ไข การแต่งกายนานาชาติ

9. กิจกรรมเกี่ยวกับรูปภาพ คือ การวาดภาพและการรวบรวมภาพ เช่น ภาพบุคคลสำคัญ ภาพสถานที่สำคัญ ภาพบุคคลสำคัญ ภาพประวัติศาสตร์

10. กิจกรรมเกี่ยวกับการประดับและตกแต่งห้อง เช่น การจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการในวันสำคัญของชาติ วันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญอื่น ๆ

11. กิจกรรมเกี่ยวกับการสะสม ได้แก่ การจัดสมุดภาพ สะสมแสตมป์ หนังสือ ฯลฯ

12. กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปการฝีมือ เช่น การวาดภาพ สร้างหุ่นจำลอง ฤดูไม้เป็นรูปต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสังคมศึกษา

13. กิจกรรมเกี่ยวกับแผนที่ ให้นักเรียนทำแผนที่จังหวัด เส้นทางคมนาคม แผนที่ห้องเรียน การเพิ่มเรื่องราวต่าง ๆ ลงในแผนที่หรือทำแผนที่ฉบับถาวร เป็นต้น

14. กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การพานักเรียนไปเวียนเทียน พังเทียน ทำบุญ ตักบาตร ในวันสำคัญทางศาสนา และให้ไปร่วมพิธีทางศาสนา เช่น พิธีบวชนาค ทอดกฐิน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเลื่อมใสศรัทธาของศาสนายิ่งขึ้น

15. กิจกรรมเกี่ยวกับการบันเทิง เช่น การแสดงละคร การเล่านิทานประกอบบทเรียน การใช้บทกวี บทเพลงมาประกอบการเรียนบทเรียนที่เกี่ยวข้อง

มูลเหตุจูงใจในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิชาสังคมศึกษากับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" มีอยู่หลายประการ ประการแรก เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่สอนให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสังคม กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยส่งเสริมความรู้ ถ้าได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจังแล้วจะทำให้เกิดประสบการณ์กว้างขวางในการเรียนการสอนนั้น ครูเป็นเพียงผู้แนะนำให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเท่านั้น นักเรียนจะต้องค้นคว้าหาความรู้ให้แก่ตนเอง ดังนั้น การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมภายใต้การควบคุมของครู จะทำให้เป็นผลดีแก่นักเรียนเป็นอย่างมาก ประการต่อมา ผู้วิจัยมีความสนใจใคร่ทราบความจริงว่า การที่นักเรียนใช้เวลาในการร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น จะทำให้เป็นผลดีหรือผลเสียต่อการเรียนในชั้นเรียนเพื่อที่จะได้ข้อเท็จจริงจึงได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับผลการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อจะใช้เป็นแนวทางแก้ไขหรือปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักการศึกษาได้เน้นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแง่ที่เป็นเครื่องช่วยสนองความต้องการ ความสนใจ เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ตลอดจนประสบการณ์ในการดำรงชีวิตของนักเรียนในอนาคต ดังนั้น จึงมีผู้ให้ความสนใจกันทั่วๆ ไปเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่เสมอ เท่าที่ทำการสำรวจ มีงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการวิจัยครั้งนี้ คือ

ในปีการศึกษา 2499 สิริมา วรยิ่งยง¹ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "โครงการจัดและดำเนินการสอนวิชาภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์แผนใหม่" มีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงวิธีการสอนวิชาภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์ในชั้นมัธยมให้ได้ดีและเป็นที่น่าสนใจ วิทยานิพนธ์นี้ เรียบเรียงโดยการค้นคว้าจากหนังสือทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ และจากประสบการณ์ที่ได้รับ สรุปผลที่ได้คือ แนวการสอนแผนใหม่จะช่วยให้การเรียนวิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์สนุกสนานขึ้นมากกว่าที่จะให้นักเรียนเป็นฝ่ายฟังโดยครูอธิบายเพียงผู้เดียว ข้อเสนอแนะของ สิริมา วรยิ่งยง คือการใช้การสอนแผนใหม่ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม แสดงความคิดเห็น มีโอกาสได้ซักถามหรือตอบบ้าง ควรให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีการจัดการศึกษานอกสถานที่โดยครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ จะช่วยให้การสอนแผนใหม่ดังกล่าวบรรลุผลได้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สิริมา วรยิ่งยง, "โครงการจัดและดำเนินการสอนวิชาภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์แผนใหม่" (วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2499), 62 หน้า.

ในปีการศึกษา 2504 สนิท เย็นเป็นสุข² ทำการวิจัยเรื่อง "พิพิธภัณฑประวัติศาสตร์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา" มีวัตถุประสงค์ในการสำรวจทัศนคติและความสนใจของครูและนักเรียนที่มีต่อวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนที่ดีที่สุดในพระนครธนบุรี วิธีการวิจัยคือ ค้นคว้าหนังสือเกี่ยวกับการจัดพิพิธภัณฑ การทำอุปกรณ์การสอน หลักสูตร และแบบเรียนที่ใช้ในชั้นมัธยมศึกษา ตลอดจนสอบถามจากผู้มีความรู้ และได้ทำการสำรวจโรงเรียนทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ 6 แห่ง สรุปว่า ครูทุกคนมีความต้องการที่จะมีพิพิธภัณฑประวัติศาสตร์ เพื่อช่วยให้การสอนประวัติศาสตร์ ได้ผลดีขึ้นกว่าเดิม ข้อเสนอแนะของ สนิท เย็นเป็นสุข คือ ครูควรพานักเรียนไปชมโบราณวัตถุ โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อย่างน้อยละ 1 ครั้ง ไม่ควรให้นักเรียนค้นคว้าเนื้อหาวิชาจากหนังสือเล่มเดียว ฝึกให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง และวิจารณ์ผลการค้นคว้าเหล่านั้นด้วย ถ้าทำได้ โรงเรียนควรจัดพิพิธภัณฑประวัติศาสตร์ขึ้นเอง และกระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนหรือริเริ่มให้จัดตั้งพิพิธภัณฑประวัติศาสตร์ขึ้น อาจจะใช้แบบรวมกลุ่มโรงเรียนหรือภาคการศึกษาหรือพิพิธภัณฑเคลื่อนที่ ครูควรคำนึงเสมอว่า การที่จะให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ จำบทเรียนได้แม่นยำ และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาประวัติศาสตร์นั้น จะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าชมพิพิธภัณฑที่จัดขึ้นให้มากที่สุดด้วย

ในปีการศึกษา 2505 อารีรัตน์ ศุภเมธี³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์นอกสถานที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครและธนบุรี"

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² สนิท เย็นเป็นสุข, "พิพิธภัณฑประวัติศาสตร์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2504), 68 หน้า.

³ อารีรัตน์ ศุภเมธี, "การศึกษาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์นอกสถานที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2505), 61 หน้า.

มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิธีการที่ทำให้การศึกษาวិชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์นอกสถานที่
เป็นผลแก่นักเรียนมากที่สุด อารีรัตน์ ศุภเมธี ใช้วิธีการวิจัย โดยส่งแบบสอบถามนักเรียนทั้ง
โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิต 8 โรงเรียน ผลคือ นักเรียนส่วนมาก
เคยไปศึกษาภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์นอกสถานที่เพียงปีละ 1 ครั้ง หรือไม่เคยไปเลย ในการ
ที่โรงเรียนจัดพาไปนั้น นักเรียนส่วนมากไปค่ายทุกครั้ง ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษานอกสถานที่
นั้น ส่วนมากไปกลับในวันเดียว ทุกโรงเรียนที่ทำการวิจัยทำการประเมินผลภายหลังการไปศึกษา
นอกสถานที่ โดยการให้นักเรียนเขียนรายงาน ข้อเสนอแนะ คือการที่จะพานักเรียนไปศึกษา
นอกสถานที่แต่ละครั้ง ควรให้นักเรียนได้ทราบถึงความมุ่งหมายอย่างชัดเจนโดยการปฐมนิเทศ
ควรกำหนดเวลาให้พอเหมาะไม่รีบร้อนเกินไป และต้องตรงต่อเวลา พาหนะที่ใช้ กระจก-
ศึกษาธิการ ควรมีบริการรถเช่าในราคาถูกลง หรือจัดเป็นสมาคมท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาขึ้น

✓ ในปีการศึกษา 2506 ทองสุข รัตนตรัยวงศ์⁴ ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัด-
กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพระนครและธนบุรี" เพื่อศึกษา
ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยวิธีส่งแบบสอบถามครูและนักเรียนใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในจังหวัดพระนครและ
ธนบุรี 10 โรงเรียน นำผลมาวิเคราะห์เป็นตาราง คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ได้ผลสรุปดังนี้ คือ

1. ทุกโรงเรียนที่ทำการสำรวจ ได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. กิจกรรมที่จัดได้แก่ สภานักเรียนและชุมนุมต่าง ๆ
3. ชุมนุมที่จัดขึ้นส่วนมากจัดให้สอดคล้องกับวิชาที่เรียนในหลักสูตร
4. การจัดและการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ส่วนมากจัดตามความสนใจ
ของนักเรียนและดำเนินงานด้วยนักเรียนเอง
5. เวลาและสถานที่ส่วนมากใช้ห้องประชุมโรงเรียน และทำในเวลาเลิกเรียนแล้ว
6. การดำเนินงานของชุมนุมต่าง ๆ ส่วนมากดำเนินไปด้วยดีและเกิดประโยชน์

⁴ทองสุข รัตนตรัยวงศ์, "ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2506), 68 หน้า.

7. อุปสรรคที่พบคือ

- ก. ขาดความสนับสนุนจากครูใหญ่
- ข. ขาดความร่วมมือทั้งครูและนักเรียน
- ค. ไม่มีการวางแผนงานมาก่อน
- ง. ไม่มีการวัดผลและติดตามผลงานที่ทำไปแล้ว
- จ. ขาดเวลา เงิน และสถานที่
- ฉ. ไม่ตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน
- ช. ขาดผู้บริหารงานค่านนี้โดยเฉพาะ
- ซ. ไม่มีการชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าจัดกิจกรรมเพื่ออะไร
- ฌ. ไม่มีควมชำนาญทั้งครูและนักเรียน
- ฎ. นักเรียนเข้าเป็นสมาชิกหลายชุมนุมด้วยกัน
- ฏ. เกิดการเล่นพรรคเล่นพวกกันขึ้น ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ในปีการศึกษา 2508 จิตรบุญรวม เมาว์ชันนา⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูและนักเรียนทั้งโรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนสาธิต และโรงเรียนในโครงการปรับปรุงของกรมวิสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครและธนบุรีรวม 20 โรงเรียน ผลปรากฏว่า วิธีสอนของครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนน้อยไม่ทันสมัย ครูมีงานสอนมากเกินไปไม่มีเวลาเตรียมการสอน นักเรียนไม่มีส่วนรวมในกิจกรรมการสอน ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ข้อเสนอแนะกล่าวว่าการที่จะปรับปรุงให้การสอนวิชาสังคมศึกษาคีขึ้นนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย คือ

⁵จิตรบุญรวม เมาว์ชันนา, "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2508), 231 หน้า.

ครูต้องปรับปรุงบุคลิกภาพและวิธีสอนให้ดีขึ้น หมั่นศึกษาหาความรู้ กระทรวงศึกษาธิการต้องจัดอบรมครู ปรับปรุงหลักสูตร ประมวลการสอน และแบบเรียนให้ดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น โรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือในการจัดบริการต่าง ๆ สำหรับครู และส่งเสริมให้ครูมีความรู้มากขึ้น

ในปีเดียวกัน จุไรศรี สุทธิศรีสังข์⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร" มีวัตถุประสงค์จะหาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิผลทางการเรียน โดยนำคำตอบจากแบบสอบถามนักเรียน 300 คน จาก 12 โรงเรียน มาวิเคราะห์ผล โดยคิดเป็นคะแนนในการร่วมกิจกรรม ผลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามและคะแนนสอบประจำเทอมต้น รวมทุกประเภทโรงเรียน แยกตามประเภทของโรงเรียน แยกตามเพศ ตามอายุ ได้ค่าเป็นลบทั้งสิ้น แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิผลทางการเรียนเป็นไปในทางตรงกันข้าม เว้นแต่โรงเรียนรัฐบาลสหศึกษาเท่านั้นที่ค่าต่ำและเป็นบวก แต่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันบ้างแต่น้อยมาก จุไรศรี สุทธิศรีสังข์ ได้เสนอแนะว่า เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิผลทางการเรียนได้ผลดี จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย นักเรียนต้องติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสมาคมและสโมสรเยาวชนต่าง ๆ หากโอกาสเป็นสมาชิกและร่วมกิจกรรมกับสโมสรของเยาวชน ทางด้านครูและบุคลากรจะต้องช่วยส่งเสริมและแนะแนวให้เด็กเกิดความสนใจ ตลอดจนรัฐและเอกชนที่จัดตั้งสโมสรเยาวชนจะต้องจัดหาอุปกรณ์ให้บริการแก่เยาวชนอย่างพร้อมเพียง เพื่อให้กิจกรรมเหล่านั้นส่งเสริมให้การเรียนรู้ดีขึ้น

⁶จุไรศรี สุทธิศรีสังข์, "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์คณะมัธยมศึกษา วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2508), 99 หน้า.

ในปีเดียวกัน เบื้องมาศ เพิ่มสุขศรี⁷ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสำรวจทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญในจังหวัดพระนครและธนบุรี ที่มีต่อกิจกรรมนอกหลักสูตร" วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อสำรวจทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมนอกหลักสูตร รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร การวิจัยใช้ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ 350 คน สรุปผลการวิจัยว่า นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมนอกหลักสูตรพอสมควร การดำเนินงานจัดกิจกรรมยังไม่ได้ผลดี ข้อเสนอแนะคือ

1. ควรให้นักเรียนเห็นคุณค่าของกิจกรรมนอกหลักสูตร โดยการแทรกวิชาการด้วย
2. ควรจัดให้สนุก
3. ควรจัดให้สม่ำเสมอ
4. ควรจัดวันหยุด
5. ควรมีเวลาในการจัดพอสมควร
6. ควรให้นักเรียนจัดเอง โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ
7. ควรมีการศึกษาสถานที่เหมาะสมเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ
8. ควรมีกิจกรรมประจำชุมนุม
9. ควรมีงบประมาณพอสมควร
10. ควรเชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายเกี่ยวกับกิจกรรมนอกหลักสูตรบ้าง

005007

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷ เบื้องมาศ เพิ่มสุขศรี, การสำรวจทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ที่มีต่อกิจกรรมนอกหลักสูตร" (วิทยานิพนธ์คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2508).

ในปีการศึกษา 2511 วณีย์ ปัทมลิขิตกุล⁸ ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจความสนใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจความมั่นใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ในด้านที่เกี่ยวกับการเป็นสมาชิกชุมนุมในด้านการดำเนินงาน เวลา ความร่วมมือ และความต้องการจากการรวมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ ผู้ที่สมควรจัดกิจกรรม ผลงานของชุมนุมที่ทำไปแล้ว รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ใช้ประชากรโดยการสุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-5 จำนวนชั้นละ 120 คน รวม 600 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากสนใจในการเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุมต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน โดยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกชุมนุมหนึ่ง ๆ ได้เพียงเทอมละ 1 ชุมนุม เวลาที่ใช้จัดกิจกรรมคือเวลาหลังเลิกเรียน สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ในด้านการบริหาร ผู้ที่ร่วมดำเนินงานจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือ ครู อาจารย์ และนักเรียน ช่วยกันจัด ความร่วมมือของครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ตลอดจนนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นดีพอสมควร

ในปีการศึกษา 2514 พูนศิริ เจริญพันธ์⁹ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสนใจของนักเรียนสตรีศรีสุริโยทัยที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจความสนใจในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียนโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย จำนวน 330 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดอยู่มี 2 ประเภท คือ การจัดสถานักเรียน และชุมนุมทางวิชาการต่าง ๆ สำหรับความสนใจของนักเรียนในการจัดกิจกรรมนั้น ปรากฏว่านักเรียนไม่ให้ความสนใจในการรวมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะผู้ที่ริเริ่มในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียนได้แก่ อาจารย์หัวหน้าสายวิชา แทนที่จะเป็น

⁸วณีย์ ปัทมลิขิตกุล, "การสำรวจความสนใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511).

⁹พูนศิริ เจริญพันธ์, "ความสนใจของนักเรียนสตรีศรีสุริโยทัยที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

นักเรียนและอาจารย์ผู้สอนร่วมกันจัด คั้งนั้น จึงปรากฏว่ามีนักเรียนหลายคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของชุมนุมใด ๆ เลย และในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น โรงเรียนจัดในวันหยุด ซึ่งนักเรียนส่วนมากต้องการพักผ่อนและมีเวลาทำการบ้านบ้าง ในด้านการวางแผนและโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่มีการวางแผนงานและมีระเบียบข้อบังคับที่แน่นอน

ในปีเดียวกัน สุรัชย์ ประเสริฐสรวย¹⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพของการศึกษานอกสถานที่ประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า การใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนนั้น ย่อมทำให้การเรียนการสอนได้ผลดีกว่าการสอนในชั้นตามปกติ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ของการสอนแบบการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมประกอบการสอน วิธีวิจัย สุรัชย์ ประเสริฐสรวย ได้ทำการทดลองโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 120 คน กลุ่มหนึ่งเรียนในชั้นเรียนอย่างเดี่ยว อีกกลุ่มหนึ่งพาไปศึกษานอกสถานที่ภายหลังจากการเรียนในชั้นแล้ว ในบทเรียนเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า การใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนนั้นมีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนในชั้นเรียนแต่เพียงอย่างเดียว และไม่ว่าจะเป็นเวลานานเท่าใด การใช้การศึกษานอกสถานที่ประกอบการเรียนการสอนย่อมทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มาก และจดจำได้นานกว่า ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่แต่ละครั้งนั้น ครูควรคำนึงถึงประโยชน์ในการเรียนการสอนให้มากที่สุด
2. ครูควรศึกษาสถานที่ที่จะไปให้ละเอียด
3. ครูควรจัดกิจกรรมต่อเนื่องสำหรับนักเรียนเพื่อประเมินผล
4. ครูควรติดต่อที่จะพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ที่คิดว่าปลอดภัยมากที่สุด

¹⁰สุรัชย์ ประเสริฐสรวย, "ประสิทธิภาพของการศึกษานอกสถานที่ประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2514), 65 หน้า.

5. ครูควรติดต่อกับสถานที่ที่จะไปล่วงหน้า
6. ครูต้องเขียนจดหมายขออนุญาตจากผู้ปกครองของนักเรียนเสียก่อน
7. ครูควรเขียนจดหมายขอบคุณไปยังสถานที่ที่ไปเมื่อกลับมาถึงแล้ว
8. ครูควรแสดงให้เห็นว่าการใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมประกอบการเรียนนั้น เป็นผลดีต่อวิชาอื่น ๆ ด้วย

นักการศึกษาในต่างประเทศก็ได้ศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นจำนวนมาก ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1959 จอห์น ฮาโรลด์ สกิลแมน¹¹ (John Harold Skillman) ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "A Study of the Relationship between Participation in various types of Extra class Activities and Academic Performance in three Private Japanese Secondary Schools" จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนกับผลสำเร็จทางการศึกษา โดยมีการควบคุมองค์ประกอบทางสติปัญญา สมมติฐานที่ตั้งขึ้นคือ

1. ผลการศึกษาของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนกับผลการเรียนของนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีการควบคุมองค์ประกอบทางด้านสติปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. ผลการศึกษาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามชนิดของกิจกรรมเมื่อมีการควบคุมองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา

3. ผลสำเร็จทางการศึกษาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียน โดยตั้งจุดมุ่งหมายว่า เพื่อช่วยให้ผลการเรียนดีขึ้นนั้นมีนัยสำคัญสูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยนึกถึงจุดมุ่งหมายนี้แทน

¹¹ John Harold Skillman, "A Study of the Relationship between Participation in various types of Extra class Activities and Academic Performance in three Private Japanese Secondary Schools," Dissertation Abstract, vol. XIX, No. 8 (1959), p. 1958.

4. คะแนนเฉลี่ยของผลการศึกษานักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนทุกชนิดกับคะแนนเฉลี่ยของผลการศึกษานักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ เป็นนักเรียนชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นโรงเรียนราษฎร์ ในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น 3 โรงเรียน คือ

รร. สหศึกษา Aoyama Gakuin Senior High School

รร. สตรี Joshi - Sei Gakuin Senior High School

รร. ชาย Meiji - Gakuin Senior High School

กิจกรรมนอกห้องเรียนจัดเป็นหมู่ใหญ่ 4 ชนิด คือ

1. สถานักเรียน
2. ชุมนุมทางการศึกษา
3. ชุมนุมหนังสือพิมพ์ ละคร คนตรี
4. ชุมนุมผู้สนใจสิ่งพิเศษต่าง ๆ

นักเรียนที่เลือกมามีนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียน 123 คน ไม่รวมกิจกรรมเลย 94 คน และสุ่มตัวอย่างอีก 97 คน (194 คน) จากนักเรียนทุกโรงเรียนมาเปรียบเทียบเป็นคู่ ๆ ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียน กับไม่ร่วมกิจกรรม โดยกำหนดความเท่าเทียมกันทางระดับสติปัญญา อายุ จำนวนปีที่ศึกษาในโรงเรียน และฐานะทางครอบครัว

ระเบียบวิธีทางสถิติที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน 2 ชนิด คือใช้ t. technique เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างคะแนน ในการสอบเปรียบเทียบกับชุดทดลองระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนกับผู้ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงผลการเรียน กับเข้าร่วมกิจกรรมโดยมีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับผลการเรียนน้อย ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่าง และไม่ร่วมกิจกรรมทุกอย่าง ระเบียบวิธีทางสถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Co variance) เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนทั้ง 4 ประเภท

ผลการวิเคราะห์สรุปได้คือ

1. ยืนยันสมมติฐานที่ 1 ว่า ผลสำเร็จทางการศึกษาของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเพียง 1 อย่าง มีนัยสำคัญสูงกว่าผู้ที่ไม่รวมกิจกรรม คะแนนเฉลี่ยของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกับไม่รวมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 5%

2. ยืนยันสมมติฐานที่ 2 ว่า ผลการเรียนของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียน ทั้ง 4 ชนิด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ตามชนิดของกิจกรรมที่นักเรียนกระทำ ที่ระดับความเชื่อมั่น 5%

3. ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 3 เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยมุ่งหวังปรับปรุงผลการเรียนกับคะแนนเฉลี่ยของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายนี้ น้อย ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในระดับความเชื่อมั่น 5%

4. สนับสนุนสมมติฐานที่ 4 โดยพบว่าผลการเรียนของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียน จะสูงกว่าคะแนนของผู้ที่ไม่รวมกิจกรรม แต่มีความแตกต่างกันในคะแนนเฉลี่ยต่ำ ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 5%

ในปีเดียวกัน โรเบิร์ต ดี ฮัมฟรีย์¹² (Robert D. Humphrey) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการรวมกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน" ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากเด็กชาย หญิง 600 คน นอกจากนั้นยังมีผู้ปกครอง ครู และเจ้าของโรงเรียน นักเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนเกรด 5 จากโรงเรียน 8 แห่ง ซึ่งได้พิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจที่สมมูลกันด้วย สำหรับกิจกรรมนอกโรงเรียน แบ่งได้ประมาณ 1.2 ชนิด คือ

¹²Robert D. Humphrey, "The Relationship of Participation in out-of School Activities to School Achievement," Thesis Abstract, Series No. 11, School of Education Indiana University, 1960, pp. 125-131.

- กิจกรรมทางด้านสังคม (Social Activities)
- กิจกรรมทางการกีฬาและเกมส์ต่าง ๆ
- กิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- กิจกรรมทางด้านศิลปะ
- กิจกรรมทางการอ่าน
- การทำงานบ้าน
- การร้องเพลง
- การทำงานนอกบ้าน
- งานฝีมือและงานอดิเรกอื่น ๆ
- กิจกรรมทางด้านศาสนา
- การดูโทรทัศน์
- การดูภาพยนตร์

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ผู้ปกครองส่วนมากเห็นว่าเด็กของตนมีความสนใจในกิจกรรมนอกโรงเรียนมาก
2. เด็กชายมักชอบรวมกลุ่มทำกิจกรรมมากกว่าเด็กหญิง
3. เด็กที่ฐานะทางเศรษฐกิจยากจนมักชอบใช้เวลาในการทำงานเพื่อครอบครัวหรือเพื่อตนเองมากกว่าเด็กที่มีฐานะร่ำรวย เด็กหญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือสูงรวมกิจกรรมมากกว่าเด็กที่มีฐานะต่ำ
4. เด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงใช้เวลาในการรวมกิจกรรมนอกโรงเรียนค่อนข้างมาก เช่น กิจกรรมทางด้านการอ่านหนังสือ ศิลปะ และสังคม ในขณะที่เด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ ก็ใช้เวลาในการรวมกิจกรรมมากเหมือนกัน แต่เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ ร้องเพลง และการเล่นเกมต่าง ๆ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนด้านการอ่านและวิชาภาษาอังกฤษกับกิจกรรมนอกโรงเรียนมีค่าเป็นบวก แต่ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในวิชาอื่น ๆ ยกเว้น ภาษาอังกฤษกับการดูโทรทัศน์ มีค่าเป็นลบ
6. เด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูง มาจากพวกที่มีฐานะปานกลางและสูงมากกว่าพวกที่มีฐานะต่ำ

7. ไม่ค่อยมีความแตกต่างระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรวมกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเขียน

8. โทรทซ์สันเป็นกิจกรรมนอกโรงเรียนที่เด็กใช้เวลาในการดูมากผิดปกติ

ในปีเดียวกัน จอห์น เอลตัน ลักซ์¹³ (John Elton Lux) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Teaching Methods and Activities used by Social Studies Teachers rated as Superior by their Administrators" จุดประสงค์ของการวิจัย คือ ศึกษาวิธีสอนและกิจกรรมของครูสังคมศึกษาที่จัดว่าสอนได้ดีจากโรงเรียนมัธยมในรัฐ Nebraska วิธีวิจัยคือ ผู้วิจัยได้ให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมที่มีนักเรียนมากกว่า 150 คน เสนอรายชื่อครูสังคมศึกษาที่เห็นว่าสอนดีที่สุดในโรงเรียนของตน เพื่อจัดส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีสอนและกิจกรรมในการสอนสังคมศึกษาให้ตอบ แบบสอบถามส่งไป 146 ชุด ได้คืนมา 114 ชุด และมีการสัมภาษณ์ครูอีก 55 คน สรุปได้ว่า

1. มีการใช้วิธีสอนและกิจกรรมแบบต่าง ๆ มากมายในการสอนวิชาสังคมศึกษา
2. การใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับครู นักเรียน และสภาพเฉพาะในห้องเรียน
3. มีการจัดกิจกรรมชนิดต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนดีขึ้น
4. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกิจกรรมชนิดต่าง ๆ มาก
5. ในการจัดหน่วย ครูมักใช้วิธีการอภิปราย โดยครูเป็นผู้นำและมีการอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน สัปดาห์ละ 1 วัน
6. การนำเข้าสู่บทเรียนแตกต่างกันไปตามวิชาที่สอน
7. กิจกรรมหม่ไม่ใช้มากนัก
8. กิจกรรมเขียนนิพนธ์มาก โดยเฉพาะการให้นักเรียนค้นคว้านอกห้องเรียน และรายงานปากเปล่า

¹³John Elton Lux, "Teaching Methods and Activities used by Social Studies Teachers rated as Superior by their Administrators," Dissertation Abstracts, Vol. XX, No. 2 (1959), p. 604.

9. อุปกรณ์การสอนที่ใช้อยู่ คือ ภาพยนต์ นิทรรศการ แบบฝึกหัดแผนที่และรูปภาพ
10. ข้อสอบที่นิยมใช้ในการวัดผลการสอน ใช้ทั้งปรนัยและอัตนัย
11. จากการเปรียบเทียบวิธีสอนและกิจกรรมที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กับตอนปลาย ได้ว่า ชั้นมัธยมปลายนิยมใช้วิธี โต้วาที สำรวจ บรรยาย ค้นคว้า ทำรายงาน ตอบคำถาม ถามปัญหาประจำวัน อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาประจำวัน ส่วนในชั้นมัธยมต้น นิยมใช้ กิจกรรมประเภท ละคร ทำแผนที่และแผนภูมิ จัดนิทรรศการ คู่มือสตริป รูปภาพ และหนังสือประกอบ
12. วิธีสอนที่ใช้ได้ผลแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและเน้นการให้นักเรียน ร่วมกิจกรรมและมีอุปกรณ์เฉพาะเรื่อง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรใช้วิธีสอนแบบปัญหาพร้อมทั้งให้นักเรียนร่วมกิจกรรม ใหม่ๆให้มากขึ้น และอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนั้น ครูสังคมศึกษาต้องเตรียมค้นคว้าหาความรู้ในด้านวิธีการสอนและการจัด กิจกรรมอยู่เสมอ

ในปี ค.ศ. 1971 โรเบอर्ट ออริจิน กิลโบลท์¹⁴ (Robert Origeine Guitboul) ทำการวิจัยเรื่อง "A Comparison of Student Activity Programs in Three Types of Connecticut Middle Schools" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งเป็นโปรแกรมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน 3 ระดับ

¹⁴Robert Origeine Guitboul, "A Comparison of Student Activity Programs in Three Types of Connecticut Middle Schools," Dissertation Abstracts International, (Xerox). United States; Cushing Molloy, Inc., Ann-Arbor, Michican. Vol 32, No. 1 (July, 1971), pp. 305 A.

เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียนสำหรับเกรด 6-7-8 ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น แบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับแนวความแตกต่างในการจัดกิจกรรมในระดับเกรดต่าง ๆ การรวมกิจกรรมและการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรในระดับต่างกันดังกล่าว ศึกษาขอบเขต ประเภท ตลอดจนความร่วมมือในการรวมกิจกรรม เช่น สถานักเรียน ชุมชนต่าง ๆ ว่าจะมีความแพร่หลายเป็นที่ยอมรับอย่างไร นอกจากนั้นยังศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียนเกี่ยวกับการมองเห็นความสำคัญของการรวมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับเกรด 6-7-8 ให้มากที่สุด ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาใน Connecticut Middle School จำนวน 45 โรงเรียน แบ่งเป็นระดับเกรด 6-7-8 เกรด 7-8 และเกรด 7-8-9 เกรด 7-8 และเกรด 7-8-9 เป็นระดับชั้นละ 15 โรงเรียน ทำการสอบถามผู้บริหารโรงเรียน 45 คน นักเรียนจำนวน 400 คน ใช้การสัมภาษณ์ โดยการคัดเลือกข้อมูลจากเอกสารและวิทยานิพนธ์อื่น ๆ การทดสอบความแม่นยำใช้ค่า Chi - Square และทดสอบนัยสำคัญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่แน่นอน รวมทั้งแนวคิดที่เป็นข้อเสนอแนะหรือข้อควรปฏิบัติต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า มีกิจกรรมไม่กี่ประเภทที่นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วม รวมทั้งกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนส่วนใหญ่ก็มีไม่มากนัก ผลการรวมกิจกรรมที่น้อยลงมาจากผลการเรียนของนักเรียนไม่กี่ จึงไม่อำนวยความสะดวกให้นักเรียนมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างได้ ความแตกต่างด้านตัวเด็กพบว่า ในระดับเกรด 6-7-8 และ 7-8-9 มีความสนใจด้านการเล่นแปดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนน้อยกว่าเด็กในระดับเกรด 7-8 ส่วนเด็กในระดับเกรด 6-7-8 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเห็นว่าสนุกเพลิดเพลินมากกว่าเด็กในระดับเกรดอื่น ๆ ที่นำมาเปรียบเทียบในการวิจัย

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษากับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" มีดังนี้

1. เพื่อศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาที่ครูนิยมจัดในโรงเรียนต่าง ๆ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ความสนใจและใช้เวลาว่างในการร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษามากน้อยเพียงใด

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา และวิธีการแก้ปัญหาและอุปสรรคนั้น

4. เพื่อศึกษาว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครที่ได้ปฏิบัติกันนั้น มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนวิชานี้หรือไม่ เพียงใด

5. เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้วางขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ว่า จะหาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษากับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แยกเป็นแผนกวิทยาศาสตร์และแผนกศิลป์ ในกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2517 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดในโรงเรียนจำนวน 35 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกวิทยาศาสตร์และแผนกศิลป์) ในปีการศึกษาเดียวกันนี้จำนวน 350 คน โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร มีทั้งโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง ในกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนรัฐบาล 4 โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ 4 โรงเรียน รวม 8 โรงเรียน นอกจากนี้ยังคัดลอกคะแนนสอบประจำภาคกลางปีการศึกษา 2517 เฉพาะหมวดสังคมศึกษาของนักเรียนที่สุ่มตัวอย่างมาตอบแบบสอบถาม เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา กับคะแนนสอบประจำภาคกลางในวิชาเดียวกันนี้

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัยนี้

การวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษากับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา กล่าวคือ

1. นักเรียนจะทราบข้อเท็จจริงซึ่งจะช่วยให้ตัดสินใจได้ถูกต้องในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาว่าจะกระทำไ้มากน้อยเพียงใด

2. ครูและโรงเรียนจะใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นเครื่องช่วย
3. ผู้บริหารจะได้ทราบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น
4. ผู้วิจัยเองอาจนำผลการวิจัยนี้ไปใช้แนะแก่นักเรียนให้รู้จักการรวมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นประโยชน์และไม่เสียการเรียน
5. ผู้ที่สนใจจะใช้เป็นแนวทางในการวิจัยอื่น หรือค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป

วิธีดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการไว้เป็นลำดับขั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการวิจัย ดังนี้ คือ

1. ศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งหลักสูตรประมวลการสอน หนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์ และวิธีวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. สุ่มตัวอย่างประชากร โดยเลือกครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนจากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างไว้ ซึ่งมีประมาณ 35 คน ส่วนนักเรียนสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 จากโรงเรียนต่าง ๆ 8 โรงเรียน จำนวน 350 คน แบ่งเป็นแผนกวิทยาศาสตร์และแผนกศิลป์ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) คือ จับสลากเลขที่ของนักเรียนในบัญชีเรียกชื่อของนักเรียนทุกห้องมาร้อยละสิบ
3. สร้างแบบสอบถาม 2 ชุด ถามครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูได้จัดขึ้น เป็นแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิด ถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นร้อยละ นำเสนอเป็นตาราง อีกชุดหนึ่งเป็นแบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา โดยสร้างเป็นแบบจัดอันดับคะแนนให้เลือก 3 ช่อง มีทำอยู่เสมอ ๆ ให้ 2 คะแนน นาน ๆ ครั้ง 1 คะแนน และไม่เคยทำเลย 0 คะแนน เมื่อได้แบบสอบถามมาแล้วก็คิดคะแนนรวมทั้งหมดของการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนแต่ละคน จัดเป็นคะแนนของกิจกรรม

4. นำคะแนนสอบประจำภาคกลางปีการศึกษา 2517 เฉพาะหมวดสังคมศึกษาของนักเรียนที่สุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามจาก ค.2 ก. ของโรงเรียนเพื่อนำมาเป็นคะแนนของผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา

5. เมื่อได้คะแนนของกิจกรรมเสริมหลักสูตรและคะแนนสอบของนักเรียนแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยใช้สูตร

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังกล่าวจะแยกเป็นแผนกวิทยาศาสตร์และแผนกศิลป์

6. นำค่า r ที่ได้มาทดสอบความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำจำกัดความ

วิชาสังคมศึกษา หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมในวัฒนธรรมชาติและสังคม ได้แก่วิชาหน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์สากล ที่จัดสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา หมายถึงงานหรือภาระที่ทำที่นอกเหนือจากเวลาเรียนในชั้น ซึ่งอาจกระทำในโรงเรียน ที่บ้าน หรือร่วมกับสมาคม สโมสรเยาวชนต่าง ๆ ทั้งด้วยความสมัครใจและทางโรงเรียนจัดให้ทำ ในอันที่จะนำมาซึ่งความรู้เกี่ยวกับหมวดวิชาสังคมศึกษา (จากคู่มือนิเทศวิชาสังคมศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา)

สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา หมายถึงผลสำเร็จที่ได้จากการเรียน ในที่นี้หมายถึงคะแนนสอบประจำภาคกลาง ประจำปีการศึกษา 2517 เฉพาะหมวดวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร

ครูสังคมศึกษา หมายถึงผู้ที่กำลังสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่จำกัดวุฒิและเพศ

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 ตามระบบจัดชั้นนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2504 เป็นต้นมา

ความจำกัดของการวิจัย

ตัวอย่างประชากรของการวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถถือเป็นตัวแทนที่แน่นอนของประชากร
ทั่วประเทศได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย